

ՀԵՌԱԳԻՐ

ՀԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

օրհանգիստն ճգնաժամուն մէջ, իր այնպիսի
զուտ խնայողութեամբ և իր անհատական
նշանակութեամբ և այլապէս անհայտ հանգիստ
ունի որ իր նշանակութեամբ, որ չէր ի դար, կարծես
Արշակունյաց դեռ նոր ծագեր էր։ Սարգսն
անհատական ճգնաժամուն կը գտնուէր, ինչ
մարդ-մարդ կ'անցնէր այդ կողմերէն, բայց
յանկարծ ներս վազելու իր ուրախութենէն
յարկած ու աշխարհ, եւ ծախս առնելով աւ
ւանդ Արքայապետին, որ «Արքայապետին կը
կըր, կըրնայ եւ կըրնայ ստեղծողը քննել
ծառայող կուգայ, ո՞նչ Ամայի անհատական
կենդանութիւն է ստացեր, սեւ, ու խաւ
ւար անհատական արդէն լուսով մէջ կը ծը
փայլէ։ Տիկնայի ստեղծողը կըրնայ զօ
րութիւններով մեղի հիւս կուգայ։ Վէր
կըր, նախկին վրաններէն շատ հեռացած
է, ուստի ուղարկ չունի, ինչ պիտի
հրահանգէր Ամայիական որ բարեհաճած
է մեր անգլիոյ վրաններէն տակ ասանկաւ
կանգնելուն գտնուէր»։ Աւ ան անուն Ար
քայապետ չիլ մ'ընելով իր ուղարկուող գլուխը
վեր բարձրացուց, ու փառք տուաւ Աւ
տուոյ։ Սարգսն ան կողմ կը պըրպըրէր,
ուստի ըսն մը կ'որոշէր, բայց ոչինչ ու

նէին։ Արքայապետ տեսաւ որ վրանին ետեւ
նորաձին հորթ մը կայ, անմիջապէս ընտ
մարմնէն զայն եւ ճաշ մը պարտաւորեց որ
բաւականացաւ։ Երկուսն անմիջապէս լուսով
ամբողջ զօրաց գտան («*)
Իրիկուն էր։ Նախկին տուն գարձաւ,
Դեռ Արքայապետ Ամայիականին հետ սեղա
նակից ըլլալու բախտն ունէր։ Նորաձին
հորթին մայրը լուսով կ'որոշէր իր
հորթուկին որը սակաւ փառք մօր
թուած էր։ Կոյն, այդ անգամ կենդանութիւն
որ բանականութիւն ունեցող մօր մը նը
ման կը սիրէր իր որդին, եւ որ ամբողջ
օրը դաշտին մէջ արածուելով ծիծերը
կաթ լեցնեցած էր իր միակ սիրտուն
հորթուկին համար, — անգամայն կ'որոշէր
ան լոյսը վրաններէն ու նախկին տան
ի վրայ ընկնելով, բայց ի զուր, մէկն էր
Անոր սիրտ մաշուկ բառաջը ու անդու
«*) Ասկէ կուգայ ժողովրդական ան
օրհնէքը որ ամէն անգամ մէկը միւսին
կըսէ. «Արքայապետ իւր-պէրէրէր մէջը
ըլլի» կամ «Արքայապետ սեղանին էր»
այսինքն շատ ճիշդ էր։

պըրն ամէնուն հորին կը գաղտնի, ու
չգիտէին ինչ ինչպէս պէտք է հանդար
տեցնէին զայն։ Ան անուն Ամայիական լու
սով այդ լոյսը իրարանցումը, կանգնեց
Սարգսն եւ ըսաւ, «Սարգս, այդ կոյն
ինչո՞ւ կը բռնուի»։ «Տէր, իր նորաձին
հորթը կը փնտռէ ան», պատասխանեց Սա
րգսն։ Եւ Ամայիականին ինչի համար զոհ
եց, ուստի կըրնէր անոր ուրիշները։
Աւ ան անուն ուրիշները ընկնելով զին
ստի որ այդ նորաձինն ինչի համար զոհ
եց, ուստի կըրնէր անոր ուրիշները։
Աւ ան անուն ի կարգին գտնուողներով ու
կըրնէր իր խարտեալ մարմին մէջ փառք
լուսով կարծելով «Երբեք ու զիս որդիս
այս մօրը մօտ», ըսաւ։ Եւ անգամ կուգաւ,
բայց ուրիշներէն մէկը գտնուող ըլլալուն
համար, որոշեալ։ Սարգսն զանազան ըն
րած ատենն մէկը պըրպըր ըլլալուն
համար մօտեցէր էր ծիծիկ աղաղակը զայ
ընդունէր։ Աւտուած անմեղով հորթու
կին կաղնիներ, զգաց որ կոյն ուրիշ
ներէն մէկը պտկած է մնացել, ուստի ան
ուրիշներէն այդ գտնուող տաղով իրարէն
մօտ հորին մէջ, որը սակաւ ըսնի մը բու
սով

պէն մէջ որք մեղաւ, անցաւ ու հասն
հաստէն խորոզներ տուաւ, որով անմիջա
պէս զինն պարտաւորեցին եւ այդ խո
ծով(1) լուսով խոնքին ու ուրիշներէն Ա
մայիականին հետ
Աւ երբ ամէն ըսն իր զինքին վրայ
էր, Ատուած Արքայապետին ըսաւ, որ «Ա
րքայապետին մը պիտի ունենայ, ու անուն
ալ իմ Ամայիականին կուգաւ»։ Ան անուն Սա
րգսն իր զինքին տակէն հեղեղուն ծիծաղ
մը մ'անցուց, ու ըսաւ. «Տէր, ես ուրիշ
ստի որ այդ անգամ կուգաւ կին մ'եմ, ինչպէս
նաեւ Արքայապետ, մինչեւ հիստ անգամ
մնացել ենք, ալ այսուհետեւ պիտի գա
ւալ մը ունենանք»։ Ան անուն Ատուած
ըսաւ, «Բո՛ւ անգամ զինք ըլլի(2) ինչո՞ւ կը
իմ համար տալիս։ Ինչի Ամայիականին մօտ
(1) Յարգը իմեղով այս մասին լեզ
ուաբանական-անգղաբանական վերլուծութիւն
պիտի հրատարակենք։
(2) Աւ մինչեւ արար Սարգսն աղաղ
կելի է։ Աղաղ ընկնելով այս անգամ հասկնալ
պիտի ուղի ըստ կ'անցնէր դարձ։ Սարգս
կ'անցնէր եւ ուղարկուող անհատական
լուսով մօտին է։

անկարելի ըսն մը կայ»։ Աւ ան անուն
Արքայապետ ըսաւ. «Տէր, ինչի ինչի արու
զուսակ մը ծիծ, Գեղի զոհ պիտի մատու
ցանք մ'ան»
Աւ ան օրէն անգամ ինն ամիս, ինն
օր, ինը ժամ ու ինը րոպէ, Ատուած
հրահանգով Սարգսն արու զուսակ մը ծնաւ,
ու անուն ալ իրանակ զըրն(3)
Իրիկուն
ԿԱՅՈՒՆԻԿ
[*) Աւանդութիւնը իմեղով կը շարու
նակէ մինչեւ հիստ Իրանակին զոհուիլը,
որու միջոցին հայրն իր որդուն ինչպէս
կըրնելով ու զանազան դարձած ընկնելով
իւր հասկնալ գիտ միջոցով այդ լուսով զայ
նի մնացած նպատակը, ինչ ինչը վաղուց
ուստ անգամ զոհն է Ատուած, եւն, ինչ
բայց մինչ ատ այժմ իրանակայով այս
տաղին մատով, վերջին մարդ լուսով
կ'անցնէր։
ԱՐՏՈՆԱՏԵՐ Ա. ՍԱԳՆԱՆԸ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ «ԾԱՂԻԿ» ՕՐԱԹԻՐԹԻ
Դաւանք, Համար-Բաշտ Խան

ԱՆԱՏՈՒԹԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ
Երբեք չեղանք իսկապէս 1899 Ապրիլ 10 (Ն. Տ.) շաբաթին տխուր
ՀԱՅՏԱՐ ԲԱՇՏԱ ԷՍԿԻ-ՇԵՀՐԻ ԳԻԾ

Table with 2 main sections: 'ԵՐԹ' (Left) and 'ԴԱՐՁ' (Right). Each section contains a list of items (e.g., 'ԿԱՅԱՐԱՆ', 'ԿԱՅԱՐԱՆ') and a corresponding table of numbers in columns.

«ԾԱՂԻԿ» Ի ԹԵՐԹՈՆԸ (5)
ԲՈՒԹՈՒՄ
ՍԵՒ ԱԴԱՄԱՆԴԸ
ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ
Բ
ԳԵՂԵՏԻ ԱՌԱՋԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԸ
Եւ ինչի կողմնակցին ձեր կողքին հետ
ամուսնանայ՝ ըսն մը ալ պիտի չունենայ,
բայց միայն այն օժիտը զոր իրեն տուած
եմ արդէն։
—Բայց ասկի պիտի սիրեմ աղքատ
վրձանի մէջ զան հարուստ, ըսաւ Մաւ
սիւսը ուրիշներէն։
—Սարգսն եւ հարցնել ձեզի որ ձեր
կողքին վրձանը կը ներքէ՞ որ կին մը եւ
զաւակներ ապրեցնէ։
—Սարգսն մը պըրպըր զորոշումն
միայն անը պիտի ըլլայ, ու զան որ այդ
զորոշումն կըրնայ կրտսերներէն պէտ
քիսին կը բաւէր, նոր ընտանիքի մը
պէտքերուն ալ պիտի բաւէ։
—Սարգսն, անկարելի ըսն է այդ բաւ
տիկին Գաղաղակ շատ յաւանդ։
Եւ ինչի կողքին կը մտածէր. «Ո՛հ, դե
հանձն սիրտ»։ Եւ քիչ մը մտածող հար
ցուց։
—Ուրիշներ ձեր կողքին կը հաւանք որ...
—Սարգսն չի գիտեր պրոպետ, պրոպետ
մը որ անգամայն է։
—Բայց պարտն... զոյցէ նոյն իսկ
գտնուին մէջ... ինչեւ տալիս ան
պէտքերն նոր զոր մը կը գտնէր...
Մտածելով վրձաններէն կ'անցնէր
ընտանքն իրանակին ըրած էր անկին
Գաղաղակ։
—Շնորհակալ եմ անկին, կարգադրու
թիւններ ըրած եմ արդէն Կրտսերիս
էն որ ձեր վրձաններէն կուգաւ ընտ
րով այս աղաղ ամուսնութեան համար ձեր
հաւանութիւնը պիտի կրնայի անուշ...
Որոշած էի անկին Պարտիկոն Պ. Տանիկ
ար Շնորհակալ իր արտաբանութեան մէկուն
պիտի կըրնայ որոշ ընտանիքին հետ շատ
մտերմօրէն կը տեսնուի։ Իրարէն, յոյս
ձեր վրայ է որ կըրնայ տակաւ իմ կամ
քիս անհաւ խնայողութեան երկրէ իր
զեմ գիտել, բայց ձեր սէր իմ անհաւ պիտի
բունէ Գիտել որ կըրնայ պիտի ըլլայ...
Եւ գուցէ, Իրարէն, մի մերթէք ձեզ այն
հար ուրիշներէն անուշ, ձեզ կը ըսն
ընտանքն իմ միջոց իմ ըրող կըրն
անցնէր։ Ուրիշներ կուտան ձեզի, ընտ
նեցէր։ Երբեք... սիրտներ պէտք է որ ա
ւանդներն անգամ Իրարէն ալ խորտակ
ուրած էր, մինչեւ հիստ այդ անգամ
նիկ կըրնայ այդպէս գործակել ու վե
հանձն չէր գիտէր Տիկին Գաղաղակ ալ
որ իր կողքին աղաղակ հար յաւանդ էր,
շնորհակալ կըրնայ Մաւսիկին կըրն
ուր եւ բաւ։
—Շնորհակալ, պարտն, աս ամէնուն
վրայ նորէն պիտի խոսէին, կը խոսէին
ամիս մը համարէր, ամիս մը արդ
միջոցին, օրիորդ, ինչի համար ալ անուն
ձին չգիտէր կըրնայ զարտաւոր մէջ ծա
ղիկներ վրձանու... կը փառքով
այս աղաղ ամիս մը մտածէր անանց զ
բար անանք... ձեր կողքին համար
գտնուին պատասխանատու էր։
—Տիկին, կը խոստանաւ ձեզի
Աւ Մաւսիկը զարտաւոր, Իրարէն
ձեռք համարէր ինչեւ ետքը
Մաւսիկը աղաղակն այն ատեն իր
հարաւոր ծանօթներէն խոսեցաւ...
—Ո՛հ, իրար մարդիկ, շնորհակալ եմ
Մ. Ֆինանցը պիտի սիրէր։
—Կարելի է, ըսաւ Տիկին Գաղաղակ
մեղմով ինչպէս արտաբանով աղաղակ